

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра теорії та історії держави і права

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРАВознавство**

перший (бакалаврський) рівень
за спеціальністю 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
предметна спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 26.08.2025 р.

м. Івано-Франківськ - 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Правознавство
Викладач (-і)	Шинкарук Ярослав Іванович, к.ю.н., професор кафедри кафедри теорії та історії держави і права зарубіжних країн; Остап'як Микола Михайлович, доктор філософії (PhD) за спеціальністю 081 Право, викладач кафедри кафедри теорії та історії держави і права зарубіжних країн.
Контактний телефон викладача	Остап'як Микола Михайлович – 0979825043 Шинкарук Ярослав Іванович – 0673433307
Е-mail викладача	Остап'як Микола Михайлович mykola.ostapiak@pnu.edu.ua Шинкарук Ярослав Іванович yaroslav.shynkaruk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://api.d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі здобувачами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://kttidip.pnu.edu.ua/ Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, зокрема, що стосується погодження планів індивідуальних науково-дослідних завдань.
2. Анотація до курсу	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є право як регулятор суспільних відносин у різних сферах суспільного життя.</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основи теорії держави і права 2. Основні галузі права України <p>Вивчення навчальної дисципліни «Правознавство» є формою правової освіти здобувачів освіти освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)». Це зумовлено рядом факторів: по-перше, необхідністю сформуванню у здобувачів освіти належний рівень правосвідомості; по-друге, потребою в оволодінні ними практичними навичками застосування чинного законодавства України; по-третє, необхідністю виробити у здобувачів освіти вміння аналізувати наявні в Україні правові явища, державно — правову дійсність та правові процеси.</p> <p>Основними джерелами цієї виступають Конституція України, Кримінальний кодекс України, Кодекс законів про працю України, Сімейний кодекс України, Цивільний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p><u>Метою</u> викладання навчальної дисципліни «Правознавство» є необхідність сформуванню у здобувачів освіти належний рівень правосвідомості; потреба в оволодінні ними практичними навичками застосування чинного законодавства України; необхідність виробити у здобувачів освіти вміння аналізувати наявні в Україні правові явища, державно-правову дійсність та правові процеси.</p> <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни «Правознавство» є набуття здобувачами освіти знань та розуміння ролі права, його функції і завдання, місце серед інших соціальних інструментів, знати свої права, свободи і обов'язки, розуміти механізм, межі та способи їх реалізації. Це сприятиме не лише подоланню правового нігілізму, що існує зараз у нашому суспільстві, а й стимулюватиме процес демократичних перетворень, які</p>	

відбуваються в Україні. Лише правосвідомою особистістю здатно активно включитися в цей процес.

Структурно-логічне місце навчальної дисципліни

Пререквізити (ОК, які передували вивченню дисципліни «Правознавство»): «Політологія», «Безпека життєдіяльності і цивільний захист».

Кореквізити (ОК, що паралельно ведуться з вивченням дисципліни «Правознавство»): «Філософія»: «Психологія», «Педагогіка», «Організація позакласної гурткової роботи».

Постреквізити (наступні ОК, що використовують матеріали дисципліни «Філософія»): «Сучасні освітні технології», «Методика навчання суспільствознавчих предметів».

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії та громадянської освіти в закладах загальної середньої освіти і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання й повноцінне розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально на основі чинного законодавства та міркувань етики.

ЗК 7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, забезпечувати особисту та групову відповідальність за дотримання виконавської дисципліни, вміння визначати і наполегливо реалізовувати поставлені завдання і взяті обов'язки.

Програмні результати навчання (РН)

РН 1. Відтворювати основні концепції та принципи педагогіки і психології, сучасних освітніх технологій; враховувати в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН 3. Називати і аналізувати методи цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; класифікувати форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої освіти.

РН 5. Вибирати відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізувати динаміку особистісного розвитку учнів, визначати ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

РН 7. Демонструвати знання основ фундаментальних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперувати базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН 8. Генерувати обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.

РН 12. Аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати

об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

РН 13. Демонструвати знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовувати необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1. Демонструвати знання змісту фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін, необхідними для роботи в закладах загальної середньої освіти; пояснювати і характеризувати історичні процеси і події у їх порівнянні та взаємозв'язку.

ПРН 2. Знати і аналізувати сучасні наукові дослідження з проблем вітчизняної та всесвітньої історії, спеціальних історичних дисциплін та імплементувати знання у навчальну і практичну діяльність.

ПРН 3. Орієнтуватися в історичному часі, застосовуючи періодизацію, характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперувати термінологією з фахових предметів.

ПРН 4. Демонструвати інтегроване мислення, пояснювати цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки.

ПРН 5. Використовувати краєзнавчу складову курсу історії, громадянської освіти, для активізації пізнавальної діяльності учнів; організовувати позакласну гурткову роботу, музейну, пам'ятко-охоронну, народознавчу роботу, спрямовану на збереження і використання історико-культурної спадщини України та світу з навчальною, науковою і просвітницькою метою.

ПРН 6. Працювати з джерелами інформації, вміти їх аналізувати, синтезувати, порівнювати та інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань.

ПРН 7. Знати зміст шкільних курсів історії, проєктувати і здійснювати навчальний процес, обирати оптимальні компетентісно орієнтовані методики навчання історії і громадянської освіти за допомогою сучасних інноваційних технологій, уміти оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.

ПРН 8. Володіти здатністю до розкриття інтелектуального і творчого потенціалу здобувачів середньої освіти засобами змісту предметних галузей та курсів за вибором.

ПРН 9. Цінувати різноманіття та мультикультурність світу; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

ПРН 10. Усвідомлювати призначення професійної діяльності вчителя історії та громадянської освіти і стійко прагнути до набуття та вдосконалення професійних компетентностей.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12/6
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18/4
самостійна робота	60/80

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
3	014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	2	Нормативний	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		лекції	заняття	сам. роб.
Змістовий модуль I. Основи теорії держави і права				
Тема № 1. Основи теорії держави		2/1	2/0	7/10
Тема № 2. Основи теорії права		2/1	2/0	7/10
Тема № 3. Основи правової поведінки та юридичної відповідальності		2/1	2/1	6/10
Змістовий модуль II. Основні галузі права				
Тема № 4. Основи конституційного права України		2/1	2/0	7/8
Тема № 5. Основи цивільного права України		2/1	2/0	7/8
Тема №6. Основи сімейного права України			2/1	7/8
Тема №7. Основи трудового права України			2/1	6/8
Тема №8. Основи кримінального права України		2/1	2/0	7/8
Тема № 9. Основи адміністративного права України			2/1	6/10
ЗАГ.:		12/6	18/4	60/80
б. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання курсу	<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни є уніфікованою в межах Карпатського національного університету імені Василя Стефаника і визначається Розділом 3 Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника</p> <p>За усні відповіді на практичних заняттях, тестування, зразки документів, виконані вправи студент може отримати максимально 25 балів, бал за складання заліку (підсумковий контроль) становить максимум 75 балів.</p> <p style="text-align: center;">Загальні критерії оцінювання за 100-бальною шкалою</p> <p>«Відмінно» (90–100 балів) – здобувач демонструє глибокі, системні та повні знання всього програмного матеріалу обох змістових модулів, вільно оперує базовими категоріями та поняттями теорії держави і права (держави, функції держави, форма держави, норма права, система права, правовідносини, юридична відповідальність тощо), а також ключовими інститутами основних галузей права України (конституційного, цивільного, сімейного, трудового, кримінального, адміністративного). Здобувач правильно та обґрунтовано аналізує нормативно-правові акти (Конституція України, кодекси, закони), встановлює причинно-наслідкові зв'язки правових явищ, застосовує знання до нестандартних ситуацій (наприклад, аналіз правових процесів у контексті викладання громадянської освіти), формулює аргументовані практичні висновки. Демонструє високий рівень правосвідомості, вміння інтегрувати правові знання з педагогічною діяльністю (створення безпечного освітнього середовища, повага до прав людини), вільно володіє науковою термінологією, ефективно презентує індивідуальне завдання (реферат з глибоким аналізом, логічною структурою, мультимедійною підтримкою та впевненими відповідями на</p>			

	<p>запитання). Активно бере участь у дискусіях, проявляє критичне мислення та здатність до самостійного аналізу державно-правової дійсності.</p> <p>«Добре» (70–89 балів) – здобувач демонструє повні знання основного програмного матеріалу, правильно визначає та характеризує ключові поняття теорії держави і права та основних галузей права України, вміє застосовувати нормативно-правові акти до типових ситуацій (наприклад, пояснює права і обов’язки громадянина за Конституцією, особливості трудового договору чи склад злочину). Аналізує правові явища з достатньою глибиною, встановлює основні причинно-наслідкові зв’язки, формулює загалом правильні висновки. Допускає незначні неточності чи пропуски у другорядному фактичному матеріалі, окремі формулювання можуть бути не досить чіткими. Індивідуальне завдання (реферат чи презентація) виконане на доброму рівні: зміст логічний, джерела використані коректно, презентація зрозуміла, але можливі окремі недоліки в аргументації чи відповідях на запитання. Проявляє правосвідомість та розуміння ролі права в демократичній державі, але без глибокого творчого підходу чи застосування до нестандартних педагогічних ситуацій.</p> <p>«Задовільно» (50–69 балів) – здобувач володіє основною частиною програмного матеріалу, відтворює ключові поняття теорії держави і права (ознаки держави, джерела права, правопорушення) та окремих галузей права України на репродуктивному рівні, знає основні положення нормативно-правових актів. Викладає матеріал не завжди послідовно, допускає істотні пропуски чи неточності в характеристиках (наприклад, плутає види юридичної відповідальності чи суб’єктів правовідносин), не повною мірою встановлює причинно-наслідкові зв’язки, виникають неточності в інтеграційному застосуванні знань до аналізу правових ситуацій чи педагогічної практики. Індивідуальне завдання виконане на мінімально прийнятному рівні: реферат містить базовий опис теми, але з поверхневим аналізом, недостатньою кількістю джерел чи слабка презентація (незрозумілий виклад деяких питань, важко у відповідях на запитання). Проявляє базовий рівень правосвідомості, але без глибокого розуміння механізмів реалізації прав і обов’язків.</p> <p>«Незадовільно» (1–49 балів) – здобувач не демонструє достатнього рівня знань програмного матеріалу, не володіє базовими поняттями теорії держави і права чи галузей права України, допускає грубі помилки в характеристиці нормативно-правових актів, не вміє аналізувати правові явища чи застосовувати знання на практиці. Відсутнє розуміння правосвідомості, ролі права в суспільстві та його зв’язку з педагогічною діяльністю. Індивідуальне завдання не виконане або виконано формально (поверхневий зміст, плагіат, незадовільна презентація). Не досягнуто основних результатів навчання та компетентностей, необхідних для формування правосвідомої особистості майбутнього вчителя історії та громадянської освіти.</p>
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Вивчення дисципліни передбачає обов’язково з’явитися на залік і виконати письмові завдання, які передбаченні в заліковому білеті. Заліковий білет складається з 5 запитань.</p> <p>В заліковому білеті перше та друге запитання описові і оцінюються по 25 балів кожне. Третє та четверте питання передбачають коротку</p>

	<p>відповідь і оцінюється по 10 балів кожне, а п'яте – тестове в 5 балів. Максимальний бал за залік становить 75 балів.</p> <p>За бажанням (для отримання додаткових до 5 балів) здобувачі освіти можуть виконувати індивідуальні завдання.</p>
Семінарські заняття	<p>Система оцінювання семінарських занять визначена Розділами 1 та 2 Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника</p> <p>Практичні заняття передбачають оцінювання усних відповідей студентів, виконання та перевірку виконаних вправ, тестів зразків документів.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Організація контролю знань здобувачі освіти, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються Розділом 3 Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. При виставленні допуску до заліку (максимум 25 балів) враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на поточному опитуванні під час контактних (аудиторних/неаудиторних) годин, при виконанні завдань для самостійної роботи, а також бали письмових робіт.</p>
Підсумковий контроль	<p>Форма контролю: залік. Семестровий підсумковий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань.</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до [Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#), та індивідуальним графіком, відповідно до [Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#). Здобувачів заочної форми здобуття освіти повинні виконати завдання, які передбачені в залікових білетах, програмові вимоги до заліку з навчальної дисципліни «Правознавство» містяться на сайті кафедри <https://kttidip.pnu.edu.ua/%d0%b4%d0%b5%d0%bd%d0%bd%0%b0-%d1%84%d0%be%d1%80%d0%bc%d0%b0-6/>

Академічна доброчесність:

У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно і доброчесно [Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника](#) За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає Комісія з питань етики та академічної доброчесності при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі відповідно до [Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника](#)

Відвідування занять

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі

освіти відвідають лекції і практичні заняття курсу. Можливість і порядок відпрацювання пропущених занять регламентується [Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника](#)

Неформальна освіта

Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентується [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#)

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus та інші.

8. Рекомендована література

Основна

1. Загальна теорія права : підручник. О. В. Петришин, В. В. Лемак та ін. Харків : Право, 2020. 568 с.
2. Кельман М. С. Загальна теорія права : підручник. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2020. 742 с.
3. Конституційне право України : підручник. Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін.; за заг. ред. Т. М. Слінько. 2-ге вид., перероб. й допов. Харків : Право, 2024. 672 с.
4. Машков А. Д. Теорія держави і права : підручник. Київ: Алерта, 2024. 452 с.
5. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник. 4-те вид., стереотипне. Київ : Алерта, 2021. 528 с.
6. Цивільний кодекс України : наук.-практ. коментар : станом на 01 січ. 2023 р. Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova та ін. ; за заг. ред. Є. О. Харитонova, О. М. Калітенко. – Київ : Норма права, 2023. 1424 с. – Режим доступу: <https://hdl.handle.net/11300/29228>

Додаткова

1. Конституційне право : навчальний посібник / Д. С. Терлецький та ін. – Одеса : Фенікс, 2023. – URL: <https://doi.org/10.32837/11300.26099>
2. Кримінальне право України. Частина 1 : конспект лекцій : навчально-методичний посібник / О. В. Попович, Л. В. Томаш, П. П. Латковський. – Чернівці, 2022. – 182 с.
3. Остапенко О. І. Адміністративне право України (загальна частина) : навч. посіб. / О. І. Остапенко, М. В. Ковалів, С. С. Єсімов та ін. – 2-ге вид., доп. – Львів : СПОЛОМ, 2021. – 616 с.
4. Парасюк М. В., Парасюк В. М., Грабар Н. М. Цивільне право України (Особлива частина) (у схемах та таблицях) : навч. посіб. – Львів : Растр-7, 2021. – 467 с.
5. Порівняльне правознавство : підручник / О. В. Петришин, С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов [та ін.] ; за заг. ред. О. В. Петришина. – Харків : Право, 2021. – 272 с.
6. Рабінович П. М. Основи теорії та філософії права : навч. посібник. – Київ : Медицина і право, 2021. – 256 с.
7. Тополевський Р. Б., Федіна Н. В. Теорія держави і права : навч. посібник. – Львів : ЛьвДУВС, 2020. – 268 с.
2. Трудове право України : підручник / за ред. проф. О. М. Ярошенко. – Харків : Вид-во, 2022. – 376 с.
3. Тицька Я. О. Теорія держави і права : навчальний посібник / Я. О. Тицька, Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвєєва, Н. В. Атаманова, Н. Б. Арабаджи. – Одеса : Міжнародний гуманітарний ун-т, 2021. – 193 с.
4. Цивільне право. Частина I : навч.-метод. посіб. [Електронне видання] / Є. О. Харитонов, О. М. Берназ-Лукавецька, І. В. Завальнюк та ін. ; за ред. Є. О. Харитонova,

С. В. Завальнюка. – Одеса : Фенікс, 2024. – 108 с. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32837/11300.27266>

5. Цивільне право : особлива частина. Практикум : навч. посіб. / кол. авт. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2021. – 264 с.

Нормативно-правові акти:

1. Земельний кодекс України : Кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
2. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
3. Кодекс адміністративного судочинства України : Кодекс України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
4. Кодекс законів про працю України : Кодекс України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 213 - 330) : Кодекс України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>
6. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
8. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>.
9. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 № 2235-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>.
10. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
11. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>.
12. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
13. Сімейний кодекс України : Кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
14. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
15. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.

Викладач _____ Остап'як Микола Михайлович